

Talousarvio 2027 elinkeinot ja työllistäminen

Elinvltk 18.08.2026 § 154

Valmistelija Hallintojohtaja Ari Niskanen, 0400855924, ari.niskanen@vaala.fi

Peruste

Työllistämispalvelut:

Vaalan kunnan työllisyyspalvelujen tehtävänä on toteuttaa työllisyyttä edistäviä toimintoja. Keskeisiä tavoitteita ovat palvelujen vaikuttavuuden parantaminen työllisyyden hoidossa, kustannussäästöjen saavuttaminen kunnan taloudessa työttömyyden aiheuttamien kulujen vähentämisessä, myönteisen vaikutuksen aikaansaaminen työnhakija-asiakkaiden elämäntilanteeseen sekä työnantajien ja työntekijöiden kohtaaminen. Lisäksi työllisyyspalvelut tukevat ja auttavat yrittäjiä, yrityksiä ja yhdistyksiä kaikissa työllistämiseen liittyvissä tarpeissa. Työtä tehdään kuntalais- sekä työnantajalähtöisesti ja toiminta perustuu yksilölliseen lähestymistapaan. Palvelut suunnitellaan huomioiden työnhakijan ja työnantajan toiveet, tavoitteet sekä kokonaistilanne.

Elinkeinot:

Elinkeinopalveluiden tehtävänä on perusedellytysten luominen eri elinkeinoille, yritysneuvonta sekä aktiivinen elinkeinon kehittäminen. Tavoitteena on nykyisten yritysten ja työpaikkojen säilyminen, yritysten omistajavaihdosten tukeminen, laajentumishaluisten yritysten auttaminen sekä uusien yritysten saaminen kuntaan. Vahvojen kärki-investointien kautta tavoitellaan elinvoimaa ja kasvua, jota syntyy kehittyvistä ja uusista yrityksistä, investoinneista, lisääntyvistä työpaikoista, vahvasta vetovoimaista ja uusista asukkaista. Toimintaan liittyvät oleellisesti myös kunnan markkinointi uusille asukkaille ja yrittäjille sekä erilaisten tapahtumien järjestämisen mahdollistaminen ja tukeminen. Kunnan päätöksenteon yrityslähtöisyys vahvistaa tekoja elinvoiman ja elinkeinon puolesta.

Talousarvion valmistelu on käynnissä ja sen tilannetta seurataan tulevilla kokouksissa.

Esittelijä Hallintojohtaja Niskanen Ari

Päätösesitys Elinvoimalautakunta merkitsee talousarvion valmistelun tilanteen tiedokseen.

Päätös Hyväksyttiin

Elinvltk 01.09.2026 § 169

Valmistelija Hallintojohtaja Ari Niskanen, 0400855924, ari.niskanen@vaala.fi

Peruste

Kokouksessa esitellään talousarvion valmistelun tilanne

Esittelijä	Hallintojohtaja Niskanen Ari
Päätösesitys	Elinvoimalautakunta merkitsee valmistelun tilanteen tiedokseen.
Päätös	Hyväksyttiin

Elinvltk 22.09.2026 § 187

Valmistelija	Hallintojohtaja Ari Niskanen, 0400855924, ari.niskanen@vaala.fi
Peruste	Kokouksessa esitellään alustavat talousarvion luvut.

Esittelijä	Hallintojohtaja Niskanen Ari
Päätösesitys	Elinvoimalautakunta merkitsee valmistelun tilanteen tiedokseen. Marianne Ojala poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana klo 20.09 eikä palannut enää kokoukseen.

Päätös	Hyväksyttiin
--------	--------------

Elinvltk 06.10.2026
433/02.02.00/2026

Valmistelija	Hallintojohtaja Ari Niskanen, 0400855924, ari.niskanen@vaala.fi
Peruste	Elinkeinotoimi

Elinkeinopalvelujen tehtävänä on luoda hyvät toimintaedellytykset eri alojen yrityksille, tarjota yritysneuvontaa sekä edistää paikallista elinkeinotoimintaa määrätietoisesti. Tavoitteena on turvata olemassa olevien yritysten ja työpaikkojen jatkuvuus, tukea omistajanvaihdoksia, auttaa kasvuhaluista yrityksistä sekä houkutella kuntaan uusia toimijoita ja investointeja. Elinkeinotyössä korostuvat yrityslähtöisyys, aktiivinen yhteistyö ja kunnan kehittämismahdollisuuksien hyödyntäminen.

Vuonna 2027 elinkeinotyön keskeisenä painopisteenä on suurhankkeiden edistäminen ja niiden tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen paikallisen elinkeinoelämän kehittämisessä. Erityistä huomiota kiinnitetään datakeskusinvestoinnin etenemiseen, yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin sekä hankkeen vaikutuksiin alueen työllisyyteen, palveluihin ja asumiseen. Samalla jatketaan muiden investointihankkeiden edistämistä, matkailun kehittämistä sekä Vaalassa toimivien yritysten kasvun ja toimintaedellytysten vahvistamista.

Elinkeinojen kehittämisen kokonaisuudesta vastaa kunnanjohtaja, joka johtaa työtä eri toimialojen yhteistyönä. Elinkeinopalvelut kuuluvat hallinto-osaston elinkeinojen vastuualueeseen, mutta elinvoiman kehittämisessä keskeinen rooli on myös teknisellä osastolla, erityisesti kaavoituksessa, maankäytössä, kiinteistöissä ja infrastruktuurin kehittämisessä. Matkailuelinkeinotoimintaa edistetään lisäksi kunnan osittain omistaman kehitysyhtiön Humanpolis Oy kautta.

Kunnan markkinointi, yritysviestintä ja tapahtumat tukevat kunnan tunnettuutta, uusien asukkaiden ja yritysten sijoittumista sekä paikallisen elinkeinoelämän verkostoitumista. Elinkeinoelämässä vahvistetaan kunnan ja yritysten välistä vuoropuhelua sekä huolehditaan yritysten tarpeiden huomioimisesta kunnan kehittämisessä ja päätöksenteossa.

Strategiset tavoitteet ja toimenpiteet

Etsimme aktiivisesti uusia ratkaisuja ja rohkeita avauksia kunnan kehittämiseen. Tavoitteenamme on lisätä investointeja, vahvistaa yritystoimintaa ja luoda uusia työpaikkoja. Kunta toimii yritysten ja investoijien kumppanina sekä edistää sujuvia sijoittumis- ja kehittämisprosesseja. Samalla vahvistamme Vaalan tunnettuutta elinvoimaisena, luonnonläheisenä ja yritystoiminnalle mahdollisuuksia tarjoavana kuntana.

Suurhankkeiden etenemistä tuetaan aktiivisella yhteistyöllä hanketoimijoiden, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa. Vuonna 2027 painotetaan erityisesti paikallisten yritysten pääsyä hankkeiden hankinta- ja alihankintaketjuihin sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamista. Työvoiman saatavuutta, osaamista ja koulutusyhteistyötä edistetään yhdessä alueellisten toimijoiden kanssa. Lisäksi selvitetään suurhankkeisiin liittyviä asumisen, majoituksen ja muiden palvelujen tarpeita sekä mahdollisuuksia kehittää alueelle uutta yritystoimintaa.

Kuntastrategian mukaisesti vahvistetaan uusiutuvan ja vihreän energian klusteria sekä edistetään kestävästä elinkeinoelämän kehitystä. Kaavoituksella, maankäytöllä ja infrastruktuuriratkaisuilla mahdollistetaan uusia investointeja ja yritystoimintaa. Kunta toimii aktiivisena kumppanina ja pyrkii löytämään ratkaisuja, jotka vahvistavat alueen elinvoimaa myös pitkällä aikavälillä.

Yrityspalvelut ja elinkeinojen kehittäminen

Vaalassa yrittäjät ja yrittäjyyttä suunnittelevat voivat hyödyntää kunnan ja yhteistyöorganisaatioiden tarjoamia neuvontapalveluja. Yrityksiä tuetaan muun muassa liikeidean kehittämisessä, kannattavuuden arvioinnissa, rahoituksen hankinnassa, yrityksen perustamisessa, omistajanvaihdoksissa sekä sopivien toimitilojen löytämisessä. Palveluja toteutetaan yhteistyössä Oulun seudun uusyrityskeskus ry, Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät ry ja muiden yrityspalveluja tarjoavien toimijoiden kanssa.

Yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä vahvistetaan aktiivisilla yrityskäynneillä, yrittäjätilaisuuksilla ja ajantasaisella yritysviestinnällä. Erityistä huomiota kiinnitetään yritysten kehittämistarpeiden tunnistamiseen, verkostoitumisen edistämiseen sekä suurhankkeiden tarjoamien liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Matkailun kehittämistä jatketaan yhteistyössä Humanpolis Oy, alueen yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa Rokua Geoparkin vetovoimaa ympärivuotisena matkailukohteena sekä edistää matkailuyritysten yhteistyötä, palvelutarjontaa ja kasvumahdollisuuksia. Matkailun kehittämissuunnitelman toteuttamista jatketaan suunnitelmallisesti.

Kunnan yritystonttien ja toimitilojen myyntiä ja vuokrausta hoidetaan kiinteistöstrategian mukaisesti teknisen johtajan ja kunnanjohtajan yhteistyönä. Maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta vastaavat tekninen johtaja ja kaavoituspäällikkö. Vapaiden yritystonttien ja toimitilojen tarjontaa sekä niitä koskevaa viestintää kehitetään. Lisäksi edistetään yritysten sijoittumista, uusiin investointeihin liittyviä infrastruktuuriratkaisuja sekä suurhankkeiden ympärille syntyvän yritystoiminnan mahdollisuuksia.

Vuonna 2027 elinkeinotoiminnan kehittämiseen varataan 20 000 euroa asiantuntijapalveluihin ja 40 000 euroa hankkeiden omarahoitusuksiin. Elinkeinoyhdistöön perustamisedellytysten selvitystyö on käynnissä, ja elinkeinoyhdistöön liittyvä määräraha budjetoidaan hallinnon vastuualueelle.

Työllisyyspalvelut

Vaalan kunnan työllisyyspalvelujen tehtävänä on toteuttaa työllisyyttä edistäviä toimintoja. Keskeisiä tavoitteita ovat palvelujen vaikuttavuuden parantaminen, työllisyyden edistäminen, kunnan talouden kustannussäästöt, myönteisen vaikutuksen aikaansaaminen työnhakija-asiakkaiden elämäntilanteeseen sekä työnantajien ja työntekijöiden kohtaaminen. Lisäksi työllisyyspalvelut tukevat ja auttavat työnantajia työllistämiseen liittyvissä tarpeissa. Työtä tehdään työnhakija- sekä työnantajälähtöisesti, ja toiminta perustuu yksilölliseen lähestymistapaan. Palvelut suunnitellaan huomioiden työnhakijan ja työnantajan toiveet, tavoitteet sekä kokonaistilanne.

Hallinto-osaston työllistäminen koostuu yleishallinnon työllistamisestä ja mahdollisista työllisyys Hankkeista. Työllisyyspalveluiden tavoitteena on parantaa palvelujen vaikuttavuutta ja saavuttaa kustannussäästöjä vähentämällä työttömyydestä kunnalle aiheutuvia kustannuksia sekä saavuttaa työllistämällä verotuloja. Työmarkkinatuen kuntaosuutta (sakkolista) varten on budjetoitu 370 000 euroa.

Vuoden 2026 osalta voidaan todeta, että suuresta TE-uudistuksesta, työntekijävaihdoksista, vaikeasta työmarkkinatilanteesta sekä työllisyyspolitiikan päätöksistä ja lakimuutoksista huolimatta Vaalan työttömyysprosentti on pysynyt verrattain kohtuullisena ja erittäin tasaisena edellisvuoteen verrattuna. Vaikka Vaalassa on korkea työttömyysprosentti, työttömien työnhakijoiden määrä on pysynyt samalla tasolla kuin aiemmin. Asiakkaiden määrä sakkolistalla on kuntaosuusmaksun uudistuksen myötä moninkertaistunut.

Työttömien työnhakijoiden määrä on vaihdellut vuoden 2026 aikana 127 ja 149 henkilön välillä. Työttömyysaste oli tammikuussa 2026 15,2 %. Se laski kuluvan vuoden aikana ja oli alimmillaan toukokuussa 2026, jolloin työttömyysaste oli 12,9 %. Työttömyysprosentti lasketaan kunnassa olevan työvoiman mukaan. Työvoiman määrä väheni Vaalassa vuoden aikana neljällä henkilöllä. Työvoiman määrä 2026 on 981 henkilöä, kun määrä oli 985 vuonna 2025. Yritykset lomauttivat työntekijöitä ja lomautettujen vaalalaisten määrä oli korkea alkuvuodesta. 1/2026 oli 30 lomautettua, mutta määrä laski kevään aikana ja oli matalimmillaan toukokuussa, jolloin lomautettuja oli viisi.

Työllisyyspalveluiden siirtyminen kunnan vastuulle on vaikuttanut merkittävästi Vaalan kunnan talouteen. Vaala ei ole jäänyt sakkomaksujen passiiviseksi maksajaksi. Tavoitteena on edelleen tehostaa työnvälitystä siten, että työnantajat löytävät tarvitsemansa työntekijät ja työnhakijat kiinnittyvät työhön. Samalla vahvistetaan työnhakijoiden osaamista vastaamaan paremmin työmarkkinoiden tarpeita sekä tuetaan heidän

työkykyään ja työmarkkinavalmiuksiaan erityisesti työhönvalmennuksen keinoin. Tavoitteena on lisäksi edelleen varmistaa, että työnhakija saa tarpeitaan vastaavaa palvelua ja ohjautuu tarkoituksenmukaiselle etuudelle silloin, kun työllistymisen esteenä on työkyvyttömyys.

Työllisyyspalvelut toimivat aktiivisesti myös työnantajien tukena. Tavoitteena on vastata rekrytointi- ja työvoimatarpeisiin, edistää osaavan työvoiman saatavuutta sekä löytää yhdessä ratkaisuja työllistämiseen. Lisäksi Vaalallinen Bonus tarjoaa työnantajille taloudellisen kannustimen uuden työntekijän palkkaamiseen. Työllisyys- ja elinkeinopalvelujen yhteistyötä tiivistetään edelleen, jotta palvelut tukevat mahdollisimman hyvin sekä työnhakijoita että alueen työnantajia. Huomioitavaa on, että koko TE-uudistuksessa on työllisyyden edistämisen lisäksi ennen kaikkea kyse kunnan elinvoiman ja elinkeinojen vahvistamisesta.

TE-uudistuksen myötä kunnan palveluiden tehtäväkenttä on muuttunut enemmän kohti ennakkoivaa elinvoimatyötä, ja suurhankkeiden myötä Vaalassa on tullut lisäksi tarve varautua tuleviin työvoima- sekä osaamistarpeisiin. Suurhankkeisiin liittyvien työpaikkojen koulutustarpeiden selvittäminen on uusi keskeinen osa työllisyyspalveluiden roolia.

Työllisyyspalveluiden roolina on tukea alueellisen osaajapoolin muodostumista sekä toimia yhteistyössä Googlen, oppilaitosten ja muiden työllisyyttä tukevien toimijoiden kanssa. Työnhakijoille ja alan vaihtajille mahdollistetaan soveltuvia koulutus- sekä muunto- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksia. Samalla rakennetaan sujuvia opintopolkuja yhteistyössä Kajaanin ja Oulun alueen oppilaitosten kanssa. Googlen pitkäaikainen koulutusyhteistyö Haminan alueella toimii suunnan näyttäjänä Vaalassa. Haminasta saadaan suuntaa, hyviä käytänteitä ja yhteistyön malleja, joita voidaan hyödyntää myös Vaalassa.

Esittelijä	Hallintojohtaja Niskanen Ari
Päätösesitys	Elinvoimalautakunta hyväksyy osaltaan elinkeinojen ja työllistämisen talousarvion ja esittää sitä hallitukselle ja edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi.
Päätös	